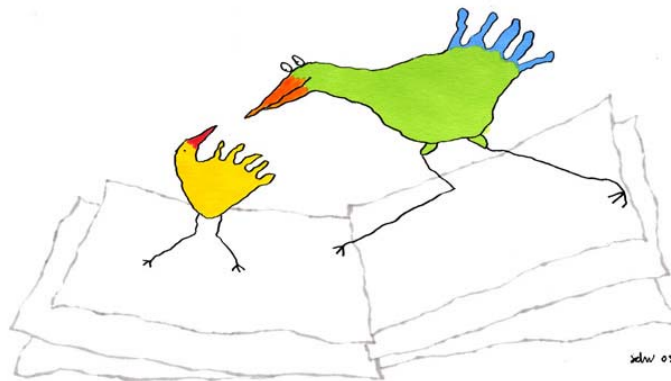
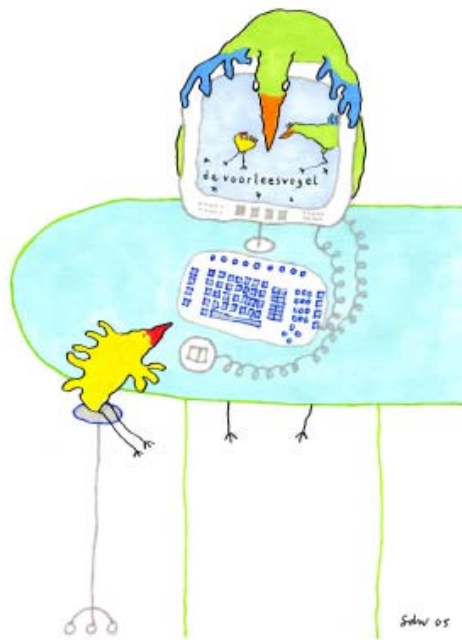

De Voorleesvogel
voor ouders en peuters

Workshop voor leid(st)ers

Gemeentebibliotheek Utrecht
Bureau Educatieve Ondersteuning
030 - 2861943
gbu.beo2@utrecht.nl

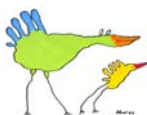

Bibliotheek
Gemeente Rotterdam

Gemeentebibliotheek Utrecht

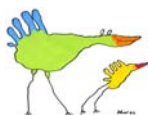
Bibliotheek
Gemeente Dordrecht

Inhoud

Inleiding.....	4
Opzet van de workshop.....	5
Uitwerking van de workshop.....	5

Inleiding

Leiders en leidsters in voorscholen, in peuterspeelzalen, in kinderdagverblijven en op basisscholen lezen dagelijks voor. Met veel plezier en veel toewijding.

Waarom dan een workshop voorlezen voor leid(st)ers op de voorscholen?

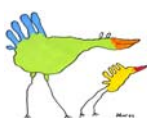
Omdat op de voorscholen het accent meer is komen te liggen op het verkleinen van de taalachterstand van kinderen, en de bestaande cursussen over voorlezen vooral ingaan op leesplezier en op begrip en beleving van het verhaal. Dit is natuurlijk nog steeds belangrijk, maar deze cursus heeft een ander uitgangspunt.

In deze workshop komen de theorie en praktijk van de voorleescyclus aan de orde zoals die ontwikkeld is door *Sardes* en het *Expertisecentrum Nederlands (ECN)*. Maar ook het uitkiezen van geschikte prentenboeken, het interactief voorlezen en het vragen stellen aan peuters.

Doel

Het doel van de workshop is leid(st)ers handvatten te geven om het voorlezen in te zetten ten dienste van de taalontwikkeling van de kinderen. Dit volgens de methode van de *Taallijn VVE*. Hebben zij de workshop gevolgd, dan kennen de leid(st)ers het programma van *De Voorleesvogel* en kunnen ermee werken in de groep.

- Doelgroep** : leid(st)ers van de voorscholen, waar mogelijk uit dezelfde wijk
Beginniveau : leid(st)ers zijn allemaal ervaren in het voorlezen aan (groepen) peuters
Voraf : alle deelnemers vooraf vragen 1 succesboek en 1 flopboek mee te nemen
Werkvormen : mondelinge kennisoverdracht, eigen inbreng, werken in kleine groepjes, reflectie op eigen werkpraktijk, zelfwerkzaamheid, video kijken
Duur : 2,5 uur
Materialen - computer met beamer en scherm of overheadprojector met sheets of flapover;
 - door leid(st)ers meegebrachte succes- en flopboeken
 - uitgewerkte voorbeeldboeken met introductiematerialen
 - Taallijn VVE, uitgave *Sardes/ Expertisecentrum Nederlands*
 - Videoband *Nog een keer* of de cd-rom *Taallijn*

Opzet van de workshop

1. Inleiding • rondje voorstellen: jezelf en deelnemers • doel bijeenkomst • huishoudelijke mededelingen • kort boekenrondje (1 succes- of 1 flopboek)	15 minuten
2. Theorie en praktijk voorleescyclus 2.1 geschiedenis <i>Taallijn VVE</i> 2.2 theorie en praktijk voorleescyclus en voorleesroutines 2.3 kiezen van het juiste boek 2.4 interactief voorlezen 2.5 organisatie van de voorleesactiviteiten 2.6 gebruik maken van een geletterde omgeving	60 minuten
Pauze	15 minuten
3. Praktische uitwerking voorleescyclus 3.1 collectie Voorleesvogel 3.2 meegebrachte flopboeken	45 minuten
4. Afronding	15 minuten

Uitwerking van de workshop

1. Inleiding • rondje voorstellen (inleider en deelnemers) • doel bijeenkomst • huishoudelijke mededelingen • kort boekenrondje (1 succes- of 1 flopboek)	15 minuten

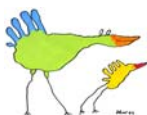
De deelnemers krijgen vooraf het verzoek één succesboek en één zgn. flopboek mee te nemen. De bedoeling hiervan is:

1. de deelnemers aan te zetten om al na te denken over voorleesactiviteiten in de eigen groep;
2. dat de leid(st)ers tijdens de opdrachten werken vanuit boeken die ze kennen;
3. tijdens de opdracht rond het “flopboek” te bekijken, waarom dit boek niet werkte in de groep

2. Theorie en praktijk voorleescyclus	60 minuten

Geschiedenis *Taallijn VVE*

Binnen het kader van het Lokaal Onderwijs Achterstandenbeleid (LOA) en VVE wordt gewerkt met programma's die proberen iets te doen aan de problemen van kinderen met taalachterstanden. De bekendste hiervan zijn *Piramide*, *Kaleidoscoop* en *Taalrijk*. In de

praktijk bleek het resultaat echter tegen te vallen: de taalvaardigheid van de kinderen verbeterde niet zoals men verwacht had.

Om intensiever aan de taalstimulering te werken, ontwikkelden het ECN en Sardes een nieuw project ontwikkeld: *de Taallijn VVE*. Geen nieuwe methode die alle oude programma's vervangt, maar een methode die aansluit bij de denkwijzen en materialen voor interactief taalonderwijs die al eerder zijn ontwikkeld. *De Taallijn* is erop gericht bestaande programma's voor taalzwakke kinderen effectiever te maken. Hierbij wordt extra aandacht besteed aan interactief voorlezen, mondelinge taal en woordenschat.

Het gaat om een aantal principes en werkwijzen van effectief taalonderwijs, gebaseerd op interactie, die toe te passen zijn in de eigen praktijk.

→ Zie voor beschrijvingen van de methoden *Piramide*, *Kaleidoscoop*, *Taalrijk* en *Taallijn VVE* het algemene gedeelte van www.voorleesvogel.nl

Theorie en praktijk voorleescyclus en voorleesroutines

De voorleescyclus maakt het voorlezen tot een dagelijks terugkerende activiteit in de groep. Herhaald voorlezen heeft een positieve invloed op de taalvaardigheid van kinderen. In de voorleescyclus zijn steeds weer andere activiteiten met de kinderen opgenomen, die het verhaalbegrip en de kennis over de thema's uit het boek vergoten. De kinderen gaan de nieuwe woorden uit het verhaal steeds beter beheersen en zijn steeds beter in staat gesprekjes te voeren over het verhaal.

Na elke fase van de voorleescyclus volgt een verwerking. Door middel van de verwerkingsactiviteit kijken de kinderen op een andere manier terug op het verhaal en de woorden uit het boek.

N.B. Geef tijdens dit onderdeel de cursisten ruim de gelegenheid om eigen ervaringen uit te wisselen.

Fasen van de voorleescyclus

Fase 1: de introductie van het boek

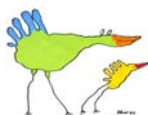

videofragment 1 Nog een keer (tellerstand 1.37 – 3.47)
onderwerp: voorleesmoment en voorleesplekje

videofragment 3 (tellerstand 6.26 – 8.55)
onderwerp: samen praten over buitenkant boek, vragen waar boek over zou kunnen gaan, uitleg moeilijke woorden

- introductie van het prentenboek in kleine groepjes (max. 5 kinderen). Voor taalzwakke kinderen is het belangrijk elk boek “voor te bespreken”. Wanneer het verhaal later wordt voorgelezen aan de hele groep kunnen ook zij actief deelnemen aan de interactie rondom het boek.
- peilen van de voorkennis over het thema;
- betekenis van de basiswoorden uitleggen;
- werken bij de thematafel. Hier liggen materialen die aansluiten bij het verhaal en het thema;
- doorbladeren van het boek voor een eerste keer. De kinderen “vertellen” zelf naar

aanleiding van vragen het verhaal aan de hand van de illustraties,

Elke fase bestaat uit 3 “voorleesroutines”:

1. introductie
2. lezen
3. verwerken/terugkijken

Fase 2: voorlezen en vertellen

- Het boek wordt voorgelezen aan de hele kring.
Een vertelkoffer is hierbij een welkome aanvulling: er zitten allerlei voorwerpen in die te maken hebben met het aangeboden boek. De materialen verduidelijken de basis- en uitbreidingswoorden. De voorwerpen worden naderhand uitgesteld op de vertel- of thematafel.
- Stellen van een luistervraag.
Dit is een vraag die kinderen stimuleert na te denken over dingen die in het verhaal gebeuren. Het vergroot de betrokkenheid en het verhaalbegrip. Het gaat hierbij om vragen naar de hoofdpersoon, de belangrijkste gebeurtenissen en de oplossing van het probleem.

Natuurlijk krijgen de kinderen de gelegenheid zelf te reageren op het verhaal.

Fase 3: ingaan op het verhaal

- Het accent ligt op de verhaallijn
Daarbij is het belangrijk om kinderen er actief bij te betrekken, het zgn. interactief voorlezen.
Hulpmiddel hierbij is het stellen van voorspellende vragen over verband tussen verschillende gebeurtenissen. Dit bevordert ook het verhaalbegrip van de kinderen.

Fase 4: doorgaan op het thema met andere boeken

De kinderen horen en gebruiken de geleerde nieuwe woorden op verschillende manieren en het thema wordt verder verdiept. Van de nieuwe boeken kan de leidster er met de kinderen samen één uitkiezen, dat zij/hij interactief voorleest.

Fase 5: de boekenmuur

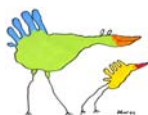
- maken van tekeningen en knutselwerkjes naar aanleiding van het voorgelezen prentenboek
- ophangen van de werkjes op de zogeheten boekenmuur
- napraten over het boek
- na afloop nog één keer het boek samen bekijken

Fase 6: napraten over het boek

*videofragment video 4 (tellerstand 9.30 – 11.51)
onderwerp: samen praten over de inhoud van het boek*

- voor de laatste keer napraten over het boek aan de hand van de voorwerpen op de thematafel

- vragen stellen om de kinderen te helpen. Kinderen krijgen op deze manier meer inzicht in verhaalstructuren. Ze leren waar ze op moeten letten bij het (na) vertellen van een verhaal.
- in plaats van zelf het boek nog een keer voor te lezen kan één van de kinderen het verhaal “voorlezen”

Tijdsduur

Als de leidster deze cyclus volgt, ervan uitgaande dat de kinderen 3 of 4 dagdelen per week op de voorschool zijn, kan zij/hij er steeds een 2-wekelijkse cyclus van maken. Mocht er te weinig tijd of gelegenheid zijn deze cyclus in te passen, dan is het beste in ieder geval fase 1 t / m 3 en fase 6 uit te voeren.

Kiezen van het juiste boek

Er is een aantal kenmerken dat een boek maakt tot een goed boek om voor te lezen.:

- er is een duidelijke verhaallijn die voorspellingen uitlokt. Dit zorgt ervoor dat peuters nadenken over het verhaal, meehelpen oplossingen te bedenken;
- het boek sluit aan op een thema waarmee gewerkt wordt in de groep;
- de onderwerpen zijn aansprekend, maar hoeven niet persé in de dagelijkse leefwereld te liggen. Peuters maken door het voorlezen kennis met de wereld om hen heen;
- illustraties en tekst ondersteunen elkaar. Op die manier leren peuters nieuwe woorden aan op een manier die ze begrijpen;
- het boek bevat kenmerken waardoor peuters kunnen anticiperen en participeren. Herhaling en rijm zorgen voor voorspelbaarheid waardoor zij eerder grip krijgen op een verhaal. Rijm is ook belangrijk voor de taalontwikkeling, doordat kinderen hiermee horen hoe de taal in elkaar zit;
- de verhaallijn is kort zodat de kinderen hun aandacht erbij kunnen houden.

Interactief voorlezen

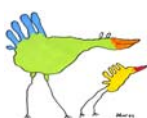
Interactief voorlezen stelt voorop dat peuters een actieve rol krijgen bij het voorlezen. Het is bekend dat kinderen door actieve deelname aan activiteiten meer leren dan wanneer ze zelf niets mogen inbrengen of stil moeten blijven zitten.

- belangrijk is dat tijdens het voorlezen een interactieve situatie ontstaat. Oftewel een echt gesprek;
- gerichte vragen stellen en positief reageren op hun opmerkingen stimuleren peuters hun eigen ervaringen te vertellen;
- interactie is vooral het uitwisselen van ideeën;
- betrokkenheid van de peuters is belangrijk om hun aandacht vast te houden. Aansluiten bij de activiteiten en het thema in de groep vergroot de aantrekkelijkheid;
- voor een optimale interactie is het nodig dat kinderen de gelegenheid krijgen in een ongedwongen situatie te praten, waarin het kind zelf bepaalt waarover het praat.

Het vragen stellen

Vragen stellen lokt reactie uit, en dat is het begin van interactie:

- belangrijk is dat het initiatief voor de interactie bij de peuters zelf ligt. Doorgaan op de eigen inbreng is de eerste stap om het gesprek gaande te houden. Wanneer het gesprek stopt is een open vraag de kans om het gesprek weer op gang te brengen;

- reageren op wat de kinderen zeggen, de luisterrespons, kan op verschillende manieren:
instemmend
korte reactie, belangstellend
bewonderend
verwonderd
kort herhalend, evt. uitbreiden: vergroten van de kennis
herhalend in vragende vorm;
- laat na een luisterrespons altijd een korte stilte vallen zodat de kinderen kunnen reageren;
- uitlokken van een reactie kan ook door zelf een bewering te doen;
- breng variatie aan bij het stellen van vragen;
- aanwijsvragen en wat- en wie-vragen geven taalzwakke kinderen ook een kans om te reageren;
- stel niet alleen maar gesloten vragen. Open vragen laten de ruimte voor eigen inbreng en taalproductie.

Vormen van vragen, van weinig naar veel ruimte voor de kinderen:

- aanwijsvragen: leveren niet veel verbale interactie op;
- wat-, wie-, of of-vragen: lokken een beperkt antwoord uit;
- waarom-, hoe-vragen: vragen om een uitgebreider antwoord;
- tegendeel-vragen: prikkelen peuters om te antwoorden;
- vragen naar eigen ervaringen: lokt reacties uit, vraag daarop door;
- geef kinderen de kans om op elkaar te reageren. Kinderen versterken daarmee, naast dat ze leren samenwerken, ook hun taalvaardigheid.

De luistervraag

- stel voor het voorlezen een luistervraag. Deze stimuleert kinderen om na te denken over de dingen die in het verhaal gebeuren. Als kinderen tijdens het luisteren naar het verhaal meedenken over het mogelijke antwoord op deze luistervraag, vergroot dit hun betrokkenheid bij het verhaal;
- het stellen van vragen over oorzaken en gevolgen in het verhaal bevordert het verhaalbegrip van de kinderen;
- geef daarnaast ook de ruimte om zelf opmerkingen te maken of vragen te stellen naar aanleiding van het verhaal.

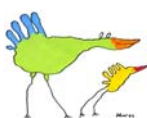
Gebruik maken van een geletterde omgeving

Om de beginnende geletterdheid van peuters te stimuleren is een uitdagende omgeving noodzakelijk. Dat kan op allerlei verschillende manieren:

- thematafel
- vertelkoffer
- boekenmuur
- boekenrek/boekenmuur
- verwante boeken

Pauze

15 minuten

3. Praktische uitwerking voorleescyclus

45 minuten

Voorschoolcollectie

Aan de hand van het centrale boek uit de voorschoolcollectie werken de leid(st)ers in groepjes een voorleescyclus uit.

Aandachtspunten voor de uitwerking:

- introductie van het boek
- verhaallijn: probleem en oplossing
- moeilijke woorden
- kernwoorden
- voorwerpen voor thematafel en/of vertelkoffer
- luistervraag
- verwerkingsactiviteit voor boekenmuur

Meegebrachte 'flopboeken'

Aan de hand van de checklist boekenkeuze bespreken de leid(st)ers het meegebrachte 'flopboek'. Is het inderdaad een slecht gekozen boek of zou het met een andere voorbereiding, introductie en verwerking in de groep misschien wel succesvol zijn geweest?

4 Afsluiting

15 minuten

- kort samenvatten workshop
- informatie andere workshops

